

Axel Vervoordt
Verhalen en reflecties

In samenwerking met
Michael James Gardner

Axel Vervoordt bij hem thuis.

Voor May

Voor Boris en Michael en Dick en Marleen

Voor mijn kleinkinderen Kay, Yasmine en John

Voor familie, vrienden, mentoren en kunstenaars

die voor mij *tariki hongan* zijn

Bericht aan de lezer

Om dit boek te maken baseerde ik me op mijn eigen herinnering aan verschillende ervaringen in mijn leven. Ik vertelde de verhalen aan mijn schoonzoon in het Engels, dat niet mijn moedertaal is. We vroegen aan familieleden en anderen die in de verhalen voorkomen om eerste versies te lezen, verbeteringen aan te brengen of hun versie te geven van de gebeurtenissen waar ze bij waren.

Waar mogelijk checkten we feiten en details. In sommige gevallen veranderde ik de namen of liet ze helemaal weg. Af en toe schrapte ik een detail, maar alleen als dat niets veranderde aan de essentie of de emotionele waarheid van het verhaal en de reden waarom ik deze herinneringen met u wilde delen. Ik hoop dat deze verhalen u kunnen boeien, aan het lachen brengen en inspireren.

Axel Vervoordt

Inhoud

Puur geluk	11	Het marqueterieparket	147
Mevrouw Augusteynen	17	Ledoux-lambrisering	151
Het verhaal van mijn leven	19	Jan Vlug en de ivoren beker	157
Het kruisbeeld	23	Nicolas Landau	163
Meiklokjes	31	Mon Dvaravati	171
<i>Réponds à ma tendresse</i>	35	Jef Verheyen en Urbino	175
Een nieuwe bontmantel	43	De prinses en de hand	185
Mobiël slot	49	Een dialoog met	
De condities van mijn vader	53	Günther Uecker	189
Mevrouw Cleiren	63	Van mening veranderen	193
<i>La Mémoire</i> van Magritte	67	Een onverwachtse avond	
De Vlaeykengang		met Rostropovitsj	199
en de oude stad	73	Stenen en stilte	201
Liefde op het eerste gezicht	83	Tak en vaas	205
Een blanco cheque	89	Observatietekenen	209
Verdwaald op de weg		De ontdekking van Gutai	213
naar Glyndebourne	93	In het spoor van <i>Wabi</i>	227
Chaos rond Kerstmis	97	Sunbi-geest	233
Schat in een container	99	<i>Tariki Hongan</i>	239
La Biennale des Antiquaires	103	Een reden om te feesten	251
Maar het is geen Bugatti	111	<i>At the Edge of the World</i>	265
De Hatcher-collectie	115	<i>Artempo</i>	273
Het kasteel van 's-Gravenwezel	123	Biografie van Axel Vervoordt	291
Spoekverhalen	135	Bibliografie	299
Noerejev en sneeuw		Tentoonstellingen	301
in oktober	139	Index	303

Puur geluk

Het leven kan met een vingerknip veranderen.

Mijn moeder was negenzeventig toen ze naar een operagala kwam in het kasteel waar mijn vrouw May en ik wonen. Ze genoot van de voorstelling en het diner dat daarop volgde, en bleef tot ver na middernacht. Na het ontbijt bij haar vriendin Marcelle voelde ze zich onwel en belde ze naar het ziekenhuis. Ze stuurden een ziekenwagen om haar naar de kliniek te brengen. Ik was in Brussel aan het werk toen ik het nieuws kreeg. Ik spurte erheen. De artsen zeiden me dat ze een hartaandoening had en mogelijk niet meer zou herstellen.

Ze was in een diepe slaap toen ik haar zag. Ik dacht dat dit het einde was.

Het idee haar zo plots te verliezen was ondraaglijk.

Ze opende traag haar ogen.

‘Mani, wat is er gebeurd?’ vroeg ik.

‘Ik weet het niet, zoon. Ik denk dat het geluk is.’

‘Wat bedoel je?’

‘Al je vrienden waren gisteren zo lief voor mij. Het was te veel voor mijn oude hart.’

‘Ben je zeker?’ vroeg ik.

‘Natuurlijk ben ik zeker’, zei ze. ‘Puur geluk. Het zit in de familie. Mijn eigen grootvader stierf toen de koning van België hem een medaille gaf. De koning speldde de decoratie op zijn revers en hij was zo gelukkig dat hij ter plekke doodviel.’

Mijn moeder had kunnen zeggen dat de avond te opwindend was geweest, het eten te rijkelijk of dat ze te weinig had geslapen. Het had eender welke oorzaak kunnen zijn en ik had het geloofd. Maar het was zo typisch voor haar om positief te zijn. Ze was dankbaar als de tijden moeilijk waren. Ze besteedde nooit aandacht aan wat ze verloor – alleen aan wat ze won.

Ze leerde me dat je in het leven kunt winnen en verliezen, maar uiteindelijk kun je altijd kiezen. Winnaars zijn mensen die hun winst en verlies in beide handen nemen, maar slechts met de winst verder blijven spelen.

Onlangs gebeurde er iets dat me herinnerde aan het gesprek met mijn moeder, jaren geleden in het ziekenhuis.

Vorig jaar maakten May en ik ons klaar om naar de opera te gaan in Antwerpen, toen ik iets vreemds in een van mijn ogen voelde. Ik belde de oogarts, een vriend van de familie, en vertelde hem over mijn troebel zicht. Hij zei dat we naar de opera konden gaan en stelde een nazicht voor na de voorstelling, maar ik moest hem meteen bellen als er iets veranderde.

Axel als baby samen met zijn ouders.

We kwamen aan in de opera en gingen naar onze plaatsen. Plots kon ik de scène niet meer zien. Ik zag een paar lichtflitsen en dan niets meer door één oog.

Alles was zwart.

Ik belde de dokter opnieuw. Hij zei dat we direct naar de kliniek moesten komen.

In de auto dacht ik dat ik blind was geworden. Ik was in mijn hoofd al bezig met de reorganisatie van mijn leven. Ik zou het huis zo veranderen dat ik gemakkelijk van kamer tot kamer zou kunnen gaan. Ik zou blijven werken en meer naar muziek luisteren. Ik troostte me met de gedachte dat ik nog kon doen wat ik graag deed.

Ik panikeerde niet, omdat ik de situatie niet problematisch vond.

Ik werd snel behandeld, mijn zicht kwam weer in orde en er veranderde niet veel.

Maar het zette me aan het denken. Ik vroeg me af waarom ik – in volle onzekerheid – kalm bleef.

Men noemt mij handelaar, ontwerper, smaakmaker, antiquair, architect en curator. Maar om eerlijk te zijn, ik hou niet van etiketten.

Als mensen me vragen wat ik doe, kan ik dat eigenlijk niet zeggen, want mijn werk verandert de hele tijd. Mijn visie op de wereld definieert mijn werk. Ik monteer met mijn ogen. Het is mijn taak om het overbodige te elimineren en de essentie van de dingen naar boven te halen, objecten een betere plaats te geven en ruimten te ontwerpen die mensen gelukkig maken.

Door de jaren heen vertelde ik in gesprekken met familie en vrienden, vaak tijdens etentjes, talloze verhalen over mijn leven.

Portret van de moeder van Axel, Elsa – door vrienden en familie 'Mani' genoemd – op haar 80ste verjaardag.

Dat kwam vanzelf en uiteindelijk suggereerden ze dat ik al die verhalen zou optekenen. Ik heb al boeken gepubliceerd over kunst, architectuur en lifestyle. Ik hou ervan mijn werk en praktijk te delen. Maar dit boek is iets anders geworden.

Het zijn geen memoires of het is geen autobiografie – het is niet het gedetailleerde overzicht van heel mijn leven. Ik begon gewoon een lijst te maken van herinneringen en anekdotes. Sommige verhalen dateren van jaren geleden. Sommige gaan over sleutelmomenten, klein en groot, en andere zijn verhalen die me deden lachen, denken en reflecteren.

Het is een verzameling van momenten waar ik altijd weer op terugkom.

Ik haalde herinneringen op aan mijn jeugd en ontdekte dingen die ik niet had geweten over mijn ouders en die ik misschien wel van hen heb geërfd. Al doende, leerde ik uit enkele verhalen hoe ik ben geworden wie ik ben. Natuurlijk staat niet alles wat er gebeurd is in dit boek. Het geheugen is selectief.

Tijdens het hele schrijf- en redactieproces had ik één vast voornemen: ik wilde op zoek gaan naar de emotionele waarheid in de verhalen die ik te vertellen had.

Net als mijn moeder merkte ik dat ik eerder kies voor trots dan voor medelijden.

Het is eenzijdig. Ik herinner me opwindende gebeurtenissen en leuke tijden.

Als er een kleine les is die ik heb geleerd, zoals over geluk, wil ik ze met u delen. Dit zijn mijn bespiegelingen.

Mevrouw Augusteynen

Ik was zeven toen ik bloemen begon te verkopen aan mijn bureu. Ik ging vaak met mijn vader naar de paarden kijken in de weiden aan het park Rivierenhof. Ik hield erg veel van de eerste gele, wilde bloemen in de lente, en spitte er een aantal uit. Ik wilde de schoonheid die ik zag mee naar huis nemen.

Thuisgekomen zette ik de bloemen in kleine potten en toonde ze aan de bureu. Onze buurvrouw, mevrouw Augusteynen, kocht alles wat ik had en werd al snel mijn beste klant.

Enkele dagen na haar eerste aankoop gaf ze me een nieuwe taak.

Ze zou me elke morgen geld geven om voor haar een brood te gaan kopen bij de bakker in de buurt. De eerste keer dat ik terugliep met het warme brood in mijn handen, peuterde ik een klein stukje heerlijke korst los en stak het in mijn mond. Maar zo was de perfecte vorm veranderd, en dus pelde ik ook een stukje van de andere kant. Ik dacht dat ze het niet zou merken, als ik van alle

kanten een stukje zou pellen. Ik liep naar haar huis – pellend en etend, etend en pellend – tot mijn wangen bol stonden.

Ik kwam aan haar huis en belde aan. Het brood zag er totaal anders uit dan datgene dat ik in de winkel kreeg. Maar ze was zo blij met de levering dat ze me een knuffel gaf en me op de wangen kuste. Het deed zo'n deugd haar zo gelukkig te zien.

De volgende ochtend had ik dezelfde taak.

Hoewel ik bang was dat ze mijn truc had opgemerkt, kon ik niet weerstaan aan de lekkere korst. Ik kwam aan haar deur en ze bedankte me opnieuw met een knuffel en een kus.

Ik herinner me niet hoeveel dagen ik brood voor haar haalde, maar ze heeft nooit geklaagd.

Mevrouw Augusteynen werd heel oud en bleef altijd een vriendin. Jaren later ging ik bij haar op bezoek en ze had een vraag voor me.

‘Axel, weet je nog toen je klein was en ik je vroeg om mijn brood te halen?’

‘Natuurlijk weet ik dat nog...’

‘Was dat geen vreemde bakker, die brood maakte met zoveel gaten?’

Ze knipoogde naar mij en lachte.

We omhelsden mekaar en ze kuste me op de wang.

Wat ik in mijn naïviteit ook gedacht mocht hebben, met die eerste gele bloemen en de uitstapjes naar de bakker, zij had de touwtjes in handen. Je krijgt wat je aanvaardt. Ze wilde dat ik dat wist.

Het verhaal van mijn leven

Een deel van mijn ambitie heb ik te danken aan iemand die ik nooit heb ontmoet. Ik ken hem van een schilderij dat bij ons thuis hing. De man op het schilderij intrigeerde me. Ik vroeg mijn ouders me meer over hem te vertellen.

De zittende man was mijn overgrootvader langs vaderskant. Hij was een ingenieur die in de 19de eeuw in Antwerpen een succesvol gasbedrijf oprichtte. Hij stond bekend als een genereus man, niet alleen in onze familie, maar ook bij anderen. Hij gebruikte de winst van zijn bedrijf om in de voorstad enkele straten aan te leggen en daar huizen te bouwen voor zijn werknemers. In tijden van conflicten of ontreddeering bleef hij het loon uitbetalen en onderdak voorzien voor zijn personeel, ook als het bedrijf stillag.

Zijn dochter – mijn grootmoeder – trouwde met een legerkolonel. Dat was een respectabele job, maar niet goed betaald, dus gaf mijn overgrootvader het koppel vastgoedeigendommen cadeau, zodat ze een inkomen hadden uit de huur.

Mijn overgrootvader woonde in een kasteel, een 19de-eeuws landhuis in typisch middeleeuwse stijl. In zijn vrije tijd wijdde hij zich aan kunst. Hij nodigde destijds bekende muzikanten en kunstenaars – zoals Charles Verlat en De Beukelaer– bij hem thuis uit voor feestjes en salons. Toen ik dat hoorde, probeerde ik me die verheven sfeer voor te stellen. Ik verbeeldde me lange namiddagen met bezielde gesprekken waarin kennis werd uitgewisseld. Ik dacht aan de lekkere wijn en gerechten die geserveerd werden terwijl de gasten verward waren in boeiende gesprekken over kunst, wetenschap, filosofie, muziek, zaken en de toekomst. Ik kon me die creatieve sfeer waar allerlei ideeën opborrelden, levendig voorstellen.

Elk detail van zijn leven inspireerde me, maar dan kreeg het verhaal een onverwachte wending.

Op een dag zag mijn overgrootvader hoe zijn broer van een paard viel. Hij had zijn broer altijd aangemoedigd om te paard te rijden, en toen hij die dramatische val zag, dacht hij dat zijn broer dood was. Door de schok kreeg hij een hartaanval.

Mijn overgrootvader overleed – zijn broer overleefde.

Zijn weduwe – mijn overgrootmoeder – hertrouwde met haar knappe koetsier. Nu de koetsier kon beschikken over het familiekapitaal, begon hij te gokken en verloor veel geld bij het wedden op paarden en duiven. Na verloop van tijd was het hele fortuin erdoor gedraaid. Het enige wat nog overbleef, waren de eigendommen die mijn grootmoeder als huwelijksgeschenk had gekregen.

Het verhaal van mijn overgrootvader fascineerde me. Ik wilde worden zoals hij. Ik droomde ervan om de sfeer die hij had gecre-

Schilderij van De Beuckelaer van een jonge violonist met Axels overgrootvader, die graag in het gezelschap verbleef van kunstenaars en muzikanten.

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Vertaling: Hilde Pauwels

Opmaak: Keppie & Keppie

Oorspronkelijke titel: *Souvenirs et Réflexions*

© Oorspronkelijke uitgever: Flammarion, Paris 2017

Als u opmerkingen of vragen hebt, dan kunt u contact opnemen met onze redactie: redactiekunstenstijl@lannoo.com.

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2017

D/2017/45/608 – NUR 640/641

ISBN: 978-94-014-4859-8

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.